

ANT AKMENOS KRANTŲ

Naujoje knygoje – Žemaitijos geležinkelio istorija

Aistas MENDEIKA

Praėjusį penktadienį Kretingos muziejuje skaitytojams pristatyta knyga „Žemaičių kultūros savastys II. Epochų jungtys“, kurioje pasakojama apie Žemaitijos krašto istoriją. Joje išspausdinta ir kretingiško istoriko Juliaus Kanarsko publikacija „Per Žemaitiją į platųjį pasaulį“, pasakojanti apie Šiaulių-Kužių-Kretingos geležinkelį bei jo reikšmę pajūriui.

Kretingiško istoriko J. Kanarsko publikacija pavadinta „Per Žemaitiją į platųjį pasaulį“ ne šiaip sau. Toks šūkis kabėjo Telšiuose, kai buvo atidaroma Šiaulių-Telšių-Kretingos geležinkelio atkarpa, turėjusi didelę įtaką ne tik pajūriui, bet ir visos Lietuvos ūkio istorijai.

Publikacijoje „Per Žemaitiją į platųjį pasaulį“ teigiama, jog, Lietuvai atkūrus valstybingumą, paveldėta geležinkelių infrastruktūra neatitiko naujų ekonomikos ir prekybos poreikių. Tai ypač akivaizdu pasidarė 1923-iaisiais, kai Lietuvos ekonomikos ir geležinkelių sistemos dalimi tapo atgautasis Klaipėdos uostas. „Geležinkeliu Klaipėdą

iš Lietuvos vidurio buvo galima pasiekti tik maršrutu Kaunas-Jonava-Radviliškis-Pagėgiai-Klaipėda. Kiti du keliai vedė per Latviją ir Vokietiją. Toks susisiekimas nebuvo patogus, kelias gana ilgas (nuo 260 iki 382 km), be to, teko važiuoti svetimų valstybių teritorija, gaišti laiką pasienyje“, – rašoma publikacijoje „Per Žemaitiją į platųjį pasaulį“.

Gausiai ano meto fotografijomis iliustruotoje knygoje išsamiai pasakojama apie Telšių-Kretingos geležinkelio ruožo statybą, kuriame darbus vykdė danų firmos specialistai, o darbininkai daugiausia buvo vietiniai žmonės. Sąmatinė geležinkelio statybos darbų vertė siekė

17 mln. 684 tūkst. 490 litų.

„Statyti geležinkelį buvo samdoma 700-800 darbininkų. Vasarą jie dirbdavo dviem pamainomis, o žiemai grįždavo į namus. Pagrindiniai darbai buvo dirbami rankomis, o žemiausios kategorijos darbininkas, dirbęs kastuvu, per dieną uždirbdavo apie 18-20 litų. Tai buvo nemaži pinigai, nes, pavyzdžiui, 50 kilogramų rugių kainavo 8 litus. Be juodadarbių, prie geležinkelio statybos dirbo ir kvalifikuoti darbininkai: kalviai, šaltkalviai, dailidės, ekskavatorių mašinistai ir kt. 1930 metais atnaujintiems darbams vadovavo Kretingos dvaro rūmuose įsikūrusi danų firmos atstovybė“, – knygoje pa-

Apie Šiaulių-Kretingos geležinkelį, pristatydamas naująją knygą, pasakojo istorikas Julius Kanarskas.
J. Kliekutės nuotr.

sakoja J. Kanarskas.

Naujojo geležinkelio atidarymo ceremonija įvyko 1939 metų spalio 29 dieną. Iš Kauno atvažiavo specialus traukinys, kuriuo atvyko valstybės prezidentas Antanas Smetona, ministras pirmininkas Juozas Tūbelis, susisiekimo ministras Vytautas Vileišis bei kiti svečiai. Geležinkelį pašventino Telšių vyskupas J. Staugaitis. Prezidentas A. Smetona, atidarydamas geležinkelį, perkirpo simbolinę juostelę, juo pravažiavo pirmasis garvežys.

Pasak naująją knygą pristatčiusių jos rengėjų Virginijaus Jocio, Tomo Petreikio, skaitytojams taip pat pateikiama daug medžiagos apie žemaičių kultūros tyrimus, folklorą ir originaliąją kūrybą, daug įvairių iliustracijų. Be to, šioje knygoje skaitytojai ras ir dvi kompaktines plokšteles, kuriose įrašytos ano meto pučiamaisiais instrumentais atliekamos melodijos bei Raseinių krašto dainos.

„Epochų jungtys 2013 metais išryškėjo įvertinus Žemaičių

krikšto (1413), 1863 m. sukilimo, Dariaus ir Girėno skrydžio per Atlantą (1933), Lietuvos Sąjūdžio (1988) ir kitų įvykių reikšmę. Leidinyje kalbama apie nūdienos sąlygomis Lietuvai ypač svarbius istorijos, etnomuzikologijos, kalbotyros ir kt. kultūrologijos dalykus. Straipsniuose autoriai atkakliai ieško vis naujų lietuviškojo ir žemaitiškojo atsparumo atšiauriems globalizacijos vėjams dvasinių bei istorinių versmių.

Kiekvienas, keliausiantis Šiaulių-Klaipėdos geležinkeliu, galės pamąstyti apie jo istorinę reikšmę Lietuvai, pasigėrėti dailininko K. K. Šiaulyčio akvarelės vaizdais po Šiaurės Žemaitiją, suvokti žirgų žemaitukų stiprybę. Galės sutikti iškilus keliaujančius žemaičius, pasiklausyti kompaktinių garso plokštelių „Raseinių krašto dainos: 2 rinkinys“ ir „Tradicinė Žemaitijos dūdų muzika ir giesmės“ rinkinių“, – rašoma knygos „Žemaičių kultūros savastys II. Epochų jungtys“ anotacijoje.

Kretingos geležinkelio stotis. Nuotr. A. Survilos, 1925 m., iš Kretingos muziejaus fondų.